

Rauhanrintama vaaleihin

Cay Sundström:

Locarnon rauhastako uuteen maailmansotaan?

Mauri Ryömä:

Sodanvastainen kansanrintama Suomessa.

Kaisu Mirjami Rydberg:

Naiset, kodit ja rauhantyö.

Muutamalla sanalla

Tämä lentokirjanen ei tarvitse mitään selityksiä. Tulenkantajain Seura on perustamisestaan asti ja kerran toisensa jälkeen esiintynyt sotakiihoittajia vastaan. Ei ole sattuma, että tällä hetkellä kolme sen aktiivista jäsentä on kansanedustajaehdokkaina. Kukin heistä on kaukana seuran piiristä ulkopuolellakin toiminut rauhantyön hyväksi. Odont. kand. *Cay Sundström* on puheissaan ja kirjoituksissaan terävästi valaissut ulkopoliittisia ryhmityksiä ja väsymättä kehoittanut Suomea liittymään demokraattisten valtioiden rauhan liittoutumaan. Lääket. kand. *Mauri Ryömä* on voimakkaasti taistellut fascismia ja sen lietsomaa kansalliskiihkoa vastaan paljastaen sen väkivaltaiset tarkoitukset. Toimittaja *Kaisu-Mirjami Rydberg* on toimitustyössään ja puhujana sekä kulttuurihenkilönä taistellut rauhan puolesta. Tulenkantajain Seura pitää välttämättömänä julkaista ennen vaaleja heidän vetoomuksensa valitsijoihin. Täydellä syyllä voidaan nykyisen maailmantilan vallitessa sanoa, että Suomen kansa näissä vaaleissa äänestää sodasta ja rauhasta.

Tulenkantajain Seura r.y.

Julkaisija

Tulenkantajain Seura r.y.

Hinta 1 mk.

Cay Sundström

Locarnon rauhastako uuteen maailmansotaan?

Kaikki viittaa siihen, että Euroopan tilanne muodostuu yhä kriittisemmäksi, että määrättyt valtioryhmät suunnittelevat tämän pulman väkivaltaista ratkaisua sodan kautta. Ja vakava asia Euroopalle on juuri se, että sen sydämessä on maa, Natsi-Saksa, joka on tämän sotapolitiikan varsinainen johtaja, ja joka on alituisilla »metsästysretkillä» uusien liittolaisten hankkimiseksi alueittensa laajentamistarkoitukseen.

Ei minkään maan valtiomies ole puhunut niin suoria sanoja uusien alueiden valloittamisesta naapureiltaan kuin Hitler, ei kukaan ole käyttänyt siinä määrin sotaista kieltä toisia, rauhan kannalla olevia maita kohtaan kuin juuri Hitler. Ei vain hänen kirjansa »Taisteluni», jota »varovaisuuden vuoksi» on muuteltu ensimmäisestä painoksesta nykyisiin painoksiin saakka, vaan myös hänen lehtikirjoituksensa ja puheensa puhuvat kaikkea muuta kuin rauhan kieltä. »Vannottu vihollisemme, joka on eristettävä, on Ranska», kirjoittaa Hitler kirjassaan »Taisteluni» ja tätä politiikkaa on hän koettanut määrätietoisesti ajaa ennen kaikkea Englannissa eikä valitettavasti aivan ilman tuloksia. Hävittämällä Ranskan, jatkaa hän, »voidaan antaa Saksan kansalle mahdollisuudet laajentaa alueensa». Ja juuri näistä sanoista näkee jokainen kuinka oikeassa ne ovat olleet, jotka ovat korostaneet sitä, että Euroopan turvallisuus on kytketty Ranskan turvallisuuteen, minkä Neuvostoliitto taitavasti huomasi silloin kun Englanti ei halunnut sitä huomata. Ranska on vuosien kuluessa pyytänyt, että Englanti sodan syttyessä heti tulisi Ranskan avuksi. Englanti on kuitenkin, tapansa mukaan, vastannut epätasällisesti, sanoen, että sen hetken tullessa asia joutuu käsiteltäväksi ja että Kansainliiton velvollisuutena silloin on päättää toimenpiteistä. Saksa huomasi erimielisyydet Ranskan ja Englannin ulkopoliitikassa, (josta ei saisi olla erimielisyyttä Hitlerin valtaanpääsyn jälkeen, koska jokaiselle oli selvä mihin »uusi» Saksa pyrkii), ja se osasi taitavasti käyttää erimielisyyksiä hyväkseen. Abessinian selkkauksen syntyessä kielsi Ranska Englannilta avustuksen ennenkuin Kansainliitto on asian käsitellyt — noudattaen siis Englannin suosittelemaa menettelyä hyökkäyksen sattuessa Ranskaa vastaan. Juopa kasvoi kasvamisestaan Ranskan ja Englannin välillä, ja tätä käyttivät hyväkseen Hitlerin edustajat

Lontoossa ja Mussolinin Parisissa. Seuraus saatiin pian nähdä: kun Saksa rikkoi Locarnosopimuksen, oli vanha »entente» niin hajalla — siitä huolimatta, että jos koskaan, niin juuri silloin ilmeni Saksan hyökkäyspolitiikka mitä selvimmin — että ei syntynyt mitään rauhanrintamaa Saksa vastaan ja kiitos tämän hajanaisuuden saavutti Hitler voiton.

Saksa on kollektiivisopimusten vastustaja; se koettaa kaikin tavoin sabotoida ja vastustaa sellaisia, itä-sopimuksesta alkaen. Hitler haluaa näiden tilalle kaksipuolisia sopimuksia. Mutta nämä eivät missään suhteessa turvaisi Euroopan rauhaa. Jos esim. Englanti ja Saksa solmisivat sopimuksen ja tämän jälkeen Saksa hyökkäisi esim. Hollannin kimppuun, Englannilla ei olisi oikeutta puolustaa Hollantia. Toisen osapuolen hyökkäys kolmannen valtion kimppuun ei siis tekisi tätä sopimusta kelvottomaksi. Solmittuaan tämän tapaisia sopimuksia muutamain suurvaltain kanssa, Saksa voisi kaikessa rauhassa ryhtyä valloittamaan itselleen pieniä naapureitaan. Tästä johtuu myös Saksan raivo Ranskan — Tshekkoslovakian — Neuvostoliiton välistä sopimusta vastaan. Saksa teki kaikki voitavansa sen syntymisen estämiseksi; olisihan se merkinnyt kollektiivisopimusperiaatteiden epäonnistumista. Tätä varten pantiin liikkeelle Ranskassa ja Tshekkoslovakiassa kaikki fascistiset ainekset, ja jotkut oikeistoon kuuluvat edustajat olivat myös valmiita Ranskan parlamentissa esiintymään Hitlerin asianajajina, saman Saksan, joka oli julistanut Ranskan Saksan »vannotuksi viholliseksi».

Locarnon sopimuksen rikkominen ei ole Ranskan ja Saksan välinen asia, vaan se koskee koko Eurooppaa. Saksan menettely, rikkoo solmitut sopimukset, on toimenpide, jota rauhan kannalta ei voi olla tuomitsematta eikä rankaisematta. Voi osoittautua vielä hyvin kohtalokkaaksi Euroopalle, että rankaisutoimenpiteet jäivät suorittamatta. Tämän jälkeen astuu esiin kysymys siitä, voiko enää tulevaisuudessa luottaa Saksan allekirjoittamiin sopimuksiin. Siitä huolimatta, että Saksan menettely Locarnon sopimuksen rikkomisessa tuomittiin, siitä huolimatta, että tämä rikkominen uhkaa koko Eurooppaa ja vaarantaa rauhallisten suhteiden ylläpitämistä, ei syntynyt lujaa rauhanrintamaa Saksa vastaan. Hitlerin rauhanselitykset eivät ketään rauhoita; natsismin todellinen vastakohta on rauha, ja jos se toteuttaisi rauhan, se tekisi itsemurhan. Natsismi voi vain elää yleisen levottomuuden vallitessa, se rehoittaa epänormaalien olojen vallitessa, mutta se ei löydä maaperää, jos rauha vallitsee. Siitä syystä on niiden pasifistien kanta käsittämätön, jotka olivat valmiita luottamaan Hitlerin rauhanjulistuksiin; ne osoittivat vain täydellistä yhteiskunnallista tietämättö-

myytä natsismin luonteesta ja pyrkimyksistä. Hyvässä uskossa he joutuivat huomaamatta ajamaan Hitlerin ja natsismin asiaa.

Tärkein konkreettinen saavutus kansainvälisen rauhan hyväksi on Ranskan—Tshekkoslovakian—Neuvostoliiton välinen sopimus. Ilman tätä olisi Saksan röyhkeys ja hyökkäyshalu ollut monta kertaa suurempi. Ja niiden maiden, jotka haluavat ajaa rauhaa ja suojella Eurooppaa natsismin barbarismista, on vastaisuudessa pakko lähentyä yhä enemmän tätä liittoa. Tämä ei koske vähimmin Skandinavian maita, sillä sinä hetkenä, jona natsismi on voittanut manermaalla, on Skandinavian demokratian kohtalo ratkaistu. On lapsellista luulla, että voittoisi natsismi antaisi Pohjolan demokratioitten olla rauhassa. — Siitä syystä onkin natsistinen propaganda yhä vilkastunut näissä maissa. On vain valitettava, että harjoitamme aivan liian vähän vastapropagandaa tätä natsilaista myrkkyä vastaan, joka uhkaa Pohjolan riippumattomuutta. Sillä natsismin katseet suuntautuvat yhä määrätietoisemmin Pohjolaan päin. Samaten on natsismin ja Saksan vaikutusvalta yhä voimistunut Baltian maissa, mikä ei ole missään suhteessa vähemmän huolestuttavaa. Syrjässä tästä saksalaisystävällisestä politiikasta on toistaiseksi pysynyt vain Liettua, mutta on kyseenalaista kuinka kauan, sillä painostus, jota sekä Saksa että muuttamat baltialaiset maat harjoittavat sitä vastaan, on voimakas.

Suomeen nähden on tilanne myös vakava. Yksipuolinen sivistyksellinen suuntautuminen Saksaan päin on aina ollut valitettavimpia puolia maamme kulttuurielämässä. Ranskan rikas kulttuuri ja ihana kieli on jäänyt vieraaksi suurelle osalle kansaa, Englantiin nähden on tapahtunut ilahduttava muutos, mutta Saksan kieli, johtavana vieraana kielenä sekä koulussamme että sivistyselämässämme, on tekijä, joka yhä edelleen tulee sitomaan meitä liian yksipuolisesti Saksan kulttuurielämään ja saksalaiseen henkeen. Ulkopoliittisesti olemme kyllä suuntautuneet Skandinaviaan, mutta ei vielä sisäpoliittisesti, mikä voi vaarantaa tätä suuntautumista ajan pitkään. Vain demokraattisen rintaman voitto tulevissa vaaleissa voi taata tämän suuntautumisen.

Mutta vakavinta on kuitenkin se, että maamme rajojen sisäpuolella toimii järjestö — IKL — saman ulkopoliittisen ohjelman hengessä kuin Natsi-Saksa. On mielenkiintoista todeta sama yhtäläisyys maamme lapualaisten ulkopoliittisessa ohjelmassa kuin Natsi-Saksan: uusien maa-alueiden hankkiminen idästä. Tästä syystä vaati Saksa vapaita käsiä itään nähden. Fascistikaappausyritys Eestissä osoitti niitä keinoja, joita Saksan natsit käyttävät, saadakseen vaikutusvaltaa eri maissa, joita he sitten voisivat käyttää »ristiretkeen» itään päin. Saksalaisten upseerien esitelmämat-

kat Suomeen, laivastovierailut, ylioppilasvaihto y.m. ja toisaalta rauhantyön vaikeuttaminen viranomaisten taholta ovat tekijöitä, joihin on kiinnitetty liian vähän huomiota. Tämä ei sitä paitsi missään suhteessa vahvista Suomen asemaa muiden maiden silmissä. Suuren ja vaikutusvaltaisen ranskalaisen sanomalehden »Le Journalin» huomautus helmikuussa, että »tämän uuden Saksan sotilaallinen käsivarsi ulottuu Suomeen asti. Väitetään, että Suomen armeija on sen käytettävissä. Suomalaiset aktivistit himoitsevat venäläistä maata Uraaliin asti», on vakava varoitus tässä suhteessa. Ja siksi Suomen kansan on näissä vaaleissa sanottava, haluaako se elää rauhassa kaikkien naapuriensa kanssa, haluaako se kannattaa kaikkia pyrkimyksiä, jotka ovat omiaan säilyttämään rauhan Euroopassa, vai haluaako se antautua Saksan ja IKL:n itäiseen seikkailupolitiikkaan, joka voi tuhota maamme riippumattomuuden ja sen sivistyksen.

Rauhan politiikassa on muistettava, että joskin viime maailmansodassa löytyi puolueettomia, niin näin ei todennäköisesti tule olemaan tulevassa maailmansodassa. Se tulee saamaan yhä laajemman ja hirveämmän muodon. Se tulee pakottamaan »suurpoliittisista ryhmyksistä eristäytyneitäkin» maita, kuten Skandinavian, seuraamaan toisella tavalla kehitystä mannermaalla ja määräämään selvästi kantansa hyökkääjää vastaan. Estääksemme tilanteen kehittymisen sodaksi, on meidän vaadittava tehokkaita sanktioita hyökkääjää vastaan, jotta hän heti olisi tietoinen siitä, miten tullaan suhtautumaan häneen. Jos näin olisi menetetty Saksaa vastaan sen rikkoessa Locarnon sopimuksen, olisi rauhaa ajavien maiden asema ollut paljon edullisempi kuin nyt, jolloin ne koko maailmalle ja rauhan viholliselle ovat osoittaneet eripuraisuutensa ja heikkoutensa. Saadut kokemukset pakotejärjestelmästä ovat olleet huonot, siksi ettei pakotteita ole käytetty tehokkaasti ja kaikella ankaruudella hyökkääjää vastaan. Tämä siis on johtopäätös saaduista kokemuksista eikä se, että pakotteista olisi luovuttava.

Ulko- ja sisäpolitiikka kuuluvat erottamattomasti yhteen. Demokraattinen Saksa olisi kunnioittanut sopimuksiaan. Natsi-Saksa rikkoo ne. Tämä opettaa meitä tulevia vaaleja silmälläpitäen huolehtimaan siitä, että sisäinen demokratia palautetaan, sillä se on rauhallisen ulkopolitiikan ensimmäinen edellytys. Olemme juuri viime aikoina saaneet nähdä selvemmin kuin ennen, että fascismi merkitsee sotaa, että valloitus sotien etujoukossa ovat fascistiset valtiot Italia ja Saksa. Ja muistakoot myös ne, jotka puhuvat Natsi-Saksan oikeudesta vapaasti saada varustautua, että on olemassa vielä suurempi oikeus, oikeus, jota kaikkia kansat vaativat,

laillinen oikeus voida elää olematta alituisen uhan alla joutua huomenna hyökkäyksen uhriksi puhtaan aarialaisen tai germanilaisen rodun nimessä. Ja kun ajattelemme kaikkea, mitä fascistiset ainekset eri maissa ovat tehneet isänmaan nimessä, kun näemme, että rauhan vaarantaminen nykyään tapahtuu myös isänmaan nimessä, voimme täydellä syyllä huudahtaa: »Oi, isänmaa, kuinka monta rikosta onkaan tapahtunut sinun nimessäsi!»

Mauri Ryömä

*Sodanvastainen kansanrintama Suomessa
loka—marraskuussa 1935—36.*

EI KOSKAAN ENÄÄ SOTAA!

Jo monta vuotta olivat ihmiset kaikkialla maailmassa ajatelleet pelokkaina: Sytytyspommi vain ja uusi suursota raivoaa! Sentähden oli luonnollista, että kun Mussoliniin Italia syyskesällä 1935 lopulta aloitti ryöstöretkensä Abessiiniaan, se aiheutti kaikissa maissa voimakasta kuohuntaa. Oliko tämä nyt pelätty alkusoitto uudelle maailmansodalle, uusille hävityksille, uusille teurastuksille ja ehkä koko kulttuurin tuholle? Me emme tahdo sotaa, me tahdomme taistella rauhan puolesta, sanoi kansanjoukkojen kuohunta. Taistella! Niin, mutta **kuinka?**

Vaikka eri valtioiden väliset ristiriidat olivatkin tavattomasti kärjistyneet, vaikka valtavia sodan voimia olikin liikkeellä ja vaikka sota jo raivosikin etelässä, oli tilanne kuitenkin oleellisesti toinen kuin vuonna 1914. Silloin olivat kaikki suurvallat vararikon partaalla, kaikki yhtä saaliinhimoisia ja valmiita taistelemaan elämästä ja kuolemasta. Sovintotuomioistuimet olivat pelkkää pilaa, koska niillä ei ollut aineellista voimaa takanaan. Rauhallinen ratkaisu oli mahdoton. Nyt on toisin. Nyt on olemassa toisella puolen valtioita, joiden etu vaatii rauhan säilyttämistä, toisella puolen fascistisia maita, joiden päämääränä on sota. On Kansainliitto, jonka avulla rauhan kannalla olevat maat yhteisesti voivat taistella sodanlietsontaa ja sotaa vastaan. Oli siis kysymyksessä luoda niin luja rauhanrintama, että fascistiset maat joko eivät lainkaan uskaltaisi sotaa alkaa tai että jo puhjennut sota voitaisiin tyrehdyttää alkuunsa.

Mutta Kansainliitto oli tähän asti osoittanut peloittavaa heikkoutta. Parhaana esimerkkinä oli se, että kun Kansainliiton silloinen jäsenvaltio Japani valtasi nykyisen Mandshukuon, minkäänlaisiin rangaistustoimenpiteisiin ei ryhdytty. Se ei silloin ollut Euroopan suurvaltojen etujen mukaista. Kansainliiton arvovalta putosi huomattavasti. Kuinka

oli nyt käyvä? Miltei yksimielisesti julisti Kansainliitto Italian hyökkääjäksi ja päätti panna peruskirjansa mukaiset pakotteet täytäntöön.

Rauhanystävän ilo oli kuitenkin suurelta osalta ennen-aikaista. Osoittautui pian, että eri maiden hallituspiirien suhde päätösten toimeenpanoon oli horjuvaa ja laskelmointia. Rauhanystävän naamio kasvoilla neuvoteltiin salassa fascististen sotaseikkailijoiden kanssa ja suunniteltiin yhä uusia sotia. Jos kerran yksi saa rankaisematta hyökätä, miksi eivät toisetkin.

Mutta nyt avautui se tie, jolla kansanjoukot näkivät voitavansa tehokkaasti taistella rauhan puolesta. Mikäli eivät hallitukset muuten pidä Kansainliiton peruskirjaa kunniaa, on meidän tehtävämme pakottaa ne siihen. Mikäli ne eivät pyri yhteistyöhön muiden rauhanystävien kanssa, täytyy meidän ne siihen pakottaa. Mikäli he varustautuvat sotaan, on meidän tehtävämme sanoa niille: Me emme tahdo sotaa. Jollette te ota huomioon meidän tahtoamme, niin me taistelemme teitä vastaan, kunnes teidän on väistyttävä. Vain Kansainliiton peruskirjan tinkimätön soveltaminen hyökkääjiä vastaan, vain kaikkien rauhan puolustajain yhteenliittyminen sodan estämiseksi tai hyökkääjiin eristämiseksi voi pelastaa meidät uuden sodan tuhoilta. Joukkojen kuohunta oli saanut päämääränsä. Se keskittyi. Se taajeni. Se levisi Suomeenkin.

Rauhanrintama nousee.

Rauhanliike ei ole Suomessa mikään eilisen päivän lapsi. Puhumattakaan sosialidemokraattisesta työväenliikkeestä, joka aina on pitänyt rauhanpyrkimyksiä tärkeänä osana ohjelmassaan, on maassamme toiminut poliittisesti puolueeton rauhanjärjestö, Suomen Rauhanliitto, joka kansainliittoyhdistyksenä on tehnyt tarmokasta työtä Kansainliiton tunnetuksi tekemiseksi. Mutta huomattavia joukkoja se ei ole koskaan saanut taakseen. Ainoastaan yhteisvoimin voitaisiin koko kansa nostaa taisteluun sotaa vastaan.

Lähtömerkin joukkoliikkeelle antoi eräs helsinkiläinen työväenjärjestö, Helsingin Sosialidemokraattinen Kunnallisyhdistys, pian sodan alettua. Syyskuun 4 p:nä se oli kutsunut koolle kansalaiskokouksen. Tähän osallistui toistatuhatta ihmistä. Yksimielisesti tuomittiin fascistinen hyökkääjä. Kokouksen vetoamus otettiin vastaan. Runsas kuukausi myöhemmin, lokakuun 14 p:nä, olivat kaksi puolueetonta järjestöä, juuri Suomen Rauhanliitto ja Tulenkantajain Seura järjestäneet uuden kansalaiskokouksen. Tällä kokouksella tuli olemaan suuri merkitys sodanvastaisen liik-

keen järjestämisessä. Sen saama kannatus oli vielä suurempi kuin edellisen: 1200 kansalaista osoitti taistelutahtonsa sotaa vastaan. Ja mikä tärkeätä: eri yhteiskuntapiirit ja maailmankatsomukset löysivät tässä kokouksessa toisensa. Eri piirejä ja katsomuksia edustavaksi tuli myös kokouksessa välittu toimikunta, joka myöhemmin **Sotaa Vastustavan Kansalaistoimikunnan** nimisenä sai kaikkien rauhan ja kansanvallan vihamiesten vihat osakseen.

Toimikunnan jäseniksi tulivat ensiksikin molemmat alustajat, Suomen Rauhanliiton puheenjohtaja tri Felix Iversen ja odont. kand. Cay Sundström, edelleen kokouksen puheenjohtaja, lääket. kand. Mauri Ryömä ja sihteeri maist. Karl Nickul sekä seuraavat rauhantyössä ansioituneet henkilöt: rouva Toini Iversen, maist. Anna Nevalainen, työmies Paavo Pajunen, yliopp. Raoul Palmgren, toim. Jarno Penanen, työmies Väinö Puska, insinööri Aarne Selinheimo, toim. Reinhold Swentorzetski ja toim. Erkki Vala. Ensimmäisessä kokouksessaan se valitsi puheenjohtajakseen Felix Iversenin ja sihteerikseen Mauri Ryömän. — Toimikunta sai kokoukselta tehtäväkseen saattaa sen mielipiteen eri eduskuntaryhmien tietoon sekä toimia rauhanvoimien yhdistämiseksi yhteiseen toimintaan.

Kokouksen mielipide, joka antoi suunnan toimikunnan koko työskentelylle, selviää sen hyväksymästä päätöslauselmasta, jonka ponnet olivat seuraavat:

»Kokous lausuu jyrkän vastalauseensa Italian fashistisen ryöstösodan johdosta ja tahtoo tukea Kansainliittoa sen pannes-
sa täytäntöön sääntöjensä mukaisia finanssi- ja taloudellisia sanktioita hyökkääjää vastaan . . .

Kokous vaatii, että ulkopoliittikkamme perustetaan yksinomaan rauhan ja oikeuden periaatteille, että kaikki pyrkimykset sotilaallisesti lähentyä Keski-Euroopan fashistista liittoutumaa estetään ja että maamme selvästi ja avoimesti asettuu demokraattisten ja rauhan kannalla olevien valtojen rintamaan. Kokous kehoittaa kansanedustajia jyrkästi vaatimaan ulkopoliittikan demokraattista valvontaa ja puolustusmenojen supistamista. Kokous kehoittaa ympäri maan järjestämään kansalaiskokouksia rauhan puolesta, sota-varusteluja vastaan.»

Ne periaatteet, joita toimikunta sitten noudatti, ovat näin ollen: 1. tukea Kansainliittoa sen toteuttaessa peruskirjaansa; 2. vaatia suuntautumista rauhan kannalla oleviin maihin päin; 3. vastustaa fascismia, koska se johtaa sotaan.

Heti ensimmäisessä kokouksessaan toimikunta teki kaksi tärkeää päätöstä. Ensiksikin kääntyä kiertokirjeellä rauhan

ja kansanvallan kannalla olevien kansalaispiirien ja järjestöjen puoleen kehoittaen niitä yhteistoiminnassa toistensa kanssa kokousten y.m. avulla taistelemaan rauhan ja kansanvallan puolesta. »**Kansanrintamaan sotaa vastaan!**», kuului kehoitus. »Rauhan, vapauden, sivistyksen ja edistyksen puolesta!» Kehoitettiin perustamaan paikallisia sodanvastaisia toimikuntia, joissa eri piirit olisivat edustettuina. Suunniteltiin kaikkien työhön osallistuneiden järjestöjen edustajain kutsumista yhteiseen kokoukseen neuvottelemaan jatkuvasta yhteistoiminnasta sodanvaaran torjumiseksi, meidänkin kansamme pelastamiseksi hävityksen voimilta.

Toinen päätös oli se, että toimikunta asettuu tukemaan Kansainvälisen Naisten Rauhan ja Vapauden Liiton tälläistä osastoa liiton alullepaneman sodanvastaisen suuraadressin järjestämisessä. »**Kansojen vetoamus hallituksiin**» siitä oli tuleva. Ei ainoastaan meidän hallitusvaltamme, vaan koko maailman piti sitten Kansainliiton välityksellä saada tietää, että täälläkin asuu kansa, joka ei sotaa hyväksy.

Adressin järjestänyt liitto teki työtä tarmokkaasti, eri rauhanjärjestöt mobilisoivat jäsenistönsä. Ja Sotaa Vastustava Kansalaistoimikunta lähetti kiertokirjeensä ja adressikaavakkeen tuhansille mitä erilaisimmille järjestöille. Niiden joukossa olivat Suomen naisyhdistykset, Martta-yhdistykset, sosialidemokraattiset työväenyhdistykset, sosialidemokraattiset nuoriso-osastot, Raittiuden Ystävät, Godtemplari-yhdistykset, sosialidemokraattiset raittiusyhdistykset, edistysmieliset naiset, settlementtiliike, metodistit, baptistit. Kaikki ryhtyivät työhön, ainoastaan n.s. hartevalaisilta saatiin torjuva vastaus. Myöhemmin käännettiin vielä satojen työväen ammattiyhdistysten ja työläisurheiluseurojen puolueen ja myös täällä alkoi vilkas toiminta.

Kansa taistelee

Suomen kansa otti rauhanviestin innostuneena vastaan. Ovelta ovelle, töllistä tölliin juoksivat tuhannet vapaaehtoiset työn tekijät nimiä keräämässä. Sodanvastaisia toimikuntia perustettiin monilla paikkakunnilla. Toiminta levisi ja voimistui, se alkoi joukkokokousten muodossa saada **todellisen kansanliikkeen laajuuden.**

Syys—lokakuussa olivat olleet mainitut kaksi suurokokousta Helsingissä. Vielä kolmaskin suurokokous ehdittiin pitää pääkaupungissa ennenkuin liike laajeni maaseudulle ja muihin kaupunkeihin. Tämä oli Akateemisen Sosialistiseuran järjestämä marraskuun 11 p:nä, aselevon vuosipäivänä, sodan ja fascismin parasta liittolaista, kansalliskiihkoa vastaan. Saapuneet 800 kansalaista vaativat yksi-

mielisesti, että maamme ruotsalaisen vähemmistön oikeudet tinkimättä turvataan ja että »päättävästi torjutaan fascistien pyrkimykset meidän kansanvaltaisen valtiojärjestyksemme hävittämiseen ja kansamme uhraamiseen fascistisen Saksan sotasuunnitelmia palvelemaan».

Mutta nyt tuli jo maaseutukin mukaan. Joulukuun aikana pidettiin kokouksia m.m. Paraisissa, Porvoon Teissalassa, Hyvinkään Hunsalassa, Karjaalla, Otalammella, Savonlinnassa, Lahdessa ja heti tammikuun alussa Karkkilassa, puhumattakaan lukuisista samaan aikaan Helsingissä järjestetyistä pienemmistä tilaisuuksista; puhujina Felix Iversen, Anna Nevalainen, Ahti Myrsky, Lilli Heponen y.m. Mutta tammikuun 7 p:ksi oli Sotaa Vastustava Toimikunta sovinnonviikon kunniaksi järjestänyt tänne taas tavallista huomattavamman tilaisuuden. Noin 900 kansalaista oli saapunut kuulemaan, mitä Mikko Ampujalla, Eino Yliruusilla ja varsinkin johtavalla ruotsalaisella rauhantyöntekijällä, maist. Greta Engkvistillä oli sanottavana. Tämä kokous oli myös siitä merkittävä, että sen puheenjohtajaa, insinööri Ahti Myrskyä vastaan nostettiin oikeusjuttu, jonka Helsingin Raastuvanoikeus sitten totesi aiheettomaksi; juttu jatkuu.

Maaseudulla jatkui liike edelleen. Tammikuun loppupuolella pidettiin sekä Hämeenlinnassa että Kotkassa valtavat joukkokokoukset. Helmikuulla oli Pohjois-Suomen vuoro. Äänekoskella, Vaasassa ja Oulussa pidetyistä kokouksista, joita fascistiset ainekset turhaan olivat yrittäneet häiritä, kirjoitti koko maan lehdistö. Mutta samassa kuussa oli huomattavia kokouksia vielä m.m. Tampereella, Lauritsalassa, Antreassa ja Pakinkylässä. Ensimmäisessä paikassa esiintyi puhujana Reinh. Swentorzetski, kolmessa muussa Cay Sundström.

Tällä välin oli taantumus jo pannut koko koneistonsa liikkeelle ehkäistäkseen rauhanliikkeen leviämisen. Se ei kuitenkaan onnistunut. Maaliskuun alussa oli Viipurissa taas suurokokous, jossa fascistiset mellakoitsijat eivät kunnioittaneet edes Suomen entistä ulkoministeriä prof. Voionmaata, vaan viranomaisien avulla keskeyttivät kokouksen. Huhtikuun lopulla oli Helsingissäkin vielä tilaisuus, jota tällä kertaa poliisiviranomainen yritti häiritä Kaisu-Mirjami Rydbergin lukiessa Santeri Ivalon kirjoitusta. Se että työväen vappumielenosoitukset olivat suunnatut myös sotaa vastaan, on ilman muuta selvää. Yhtä selvää on, että ennenkaikkea nyt edessäolevista vaaleista muodostuu vastalause sotaa ja fascismia vastaan. Mutta juuri sitä varten meidän tulee tarkastella, missä ovat rauhanliikkeen viholliset ja millä tavalla nykyinen hallitusvalta on rauhan-työhön suhtautunut.

Taantumuksen vastarinta.

Rauhanliikkeen voimistuminen oli luonnollisesti saanut fascistiset piirit tavattoman raivon ja pelon valtaan. Hehän olivat avoimesti asettuneet kannattamaan Italian hyökkäyssotaa. Yhtä avoimesti he olivat osoittaneet myötätuntonsa ja yhteenkuuluvaisuustuntonsa Hitlerin Saksaa kohtaan. Eikä fascistisesta lehdistöstä myöskään ollut puuttunut ihailua Japanin pyrkiessä laajenemaan länteen päin. He jouduivat nyt näkemään kuinka Suomen kansan joukkoliike tuomitsee heidän sotapropagandansa. Siitä heidän hätänsä. Italian fascismi oli paljastanut itsensä hyökkäyksellään. Mutta taantumus yhdessä maassa ei halua moittia taantumusta toisessa. Se on kansainvälistä. Niinpä »Uusi Suomi» kirjoitti pääkirjoituksessaan joulukuun 10. p:nä, että pakotepoliitikan puolustaminen ei saa merkitä fascismin tuomitsemista. Ja hyökätessään samassa kirjoituksessaan Kansalaistoimikuntaa vastaan se lausuu, että »sodanvastaiset kansanrintamat palvelevat eräitä kansainvälisiä vasemmistopyyteitä».

Kun tällaisella kirjoittelulla ei ollut vaikutusta rauhanliikkeeseen, ryhtyivät taantumusaineekset pian sanoista tekoihin. Jo syksypuolella pidetyissä rauhankokouksissa he olivat käyneet tunnustelemassa maaperää ja harjoittelemassa provokatiota kokousten hajoittamiseksi. Keväämmällä, jolloin Eestin kaappausyrityksen epäonnistuminen lisäksi oli heitä hermostuttamassa, he ryhtyivät kokousten häiritsemiseen täydellä todella. Tunnetuin on Vaasan tapaus, jolloin fascistit eräiden virkamiesten johdolla suurella joukolla saapuivat rauhankokoukseen yrittäen saada sen hajalle, mutta epäonnistuen. Yhtä tunnettu äsken mainittu tapaus Viipurista, jolloin kokous oli pakko keskeyttää. Muista häiritsemisyrytyksistä mainittakoon Oulussa ja Pakinkylässä toimeenpannut.

Kuinka suhtautui hallitusvalta tähän kaikkeen? Ryhtyikö se puolustamaan Kansainliitto-propagandan työmahdollisuuksia? Antoiko se tukensa rauhantyölle. Rankaisiko se fascistisia häiriöntekijöitä?

Vastaukseksi tähän kaikkeen meidän täytyy vain esittää muutamia piirteitä maamme historiasta talvella 1935—36. Joulukuun 31 p:nä käsitteli opetusministeriö eduskunnan päätöstä myöntää Rauhanliitolle 12,000 markan apuraha: opetusministeriö kieltäytyi sitä maksamasta. Tammik. 21 p:nä jätti viskaali Lehto korkeimmalle oikeudelle syytekirjelmän tri Iverseniä vastaan Hitlerin kunnian loukkaamisesta: tämä kirjelmä kuuluu sanontansa jyrkkyydessä varmasti hauskipiin asiakirjoihin Suomen oikeushistoriassa. Tammikuun alussa epäsi ministeri Sarlin maisteri Engkvis-

tiltä »työluvan». Tammikuun lopulla sai insinööri Myrsky eräiden puhujien kanssa haasteen oikeuteen rauhankokouksen johdosta. Helmikuun alussa takavarikoi Oulun etsiväkomisario Soininen puhekonseptin rauhankokouksen puhujalta. Maaliskuun alussa keskeyttivät poliisiviranomaiset Viipurissa pidetyn kokouksen fascistien sitä häiritessä. Huh-tikuun lopulla yritti poliisiviranomainen häiritä Helsingissä pidettyä kokousta. Kokouksen valitsemaa lähetystä, johon kuului m.m. maan entinen ulkoministeri, ei sisäministeri Puhakka suostunut ottamaan vastaan, vaikka oikeusministeri niin oli tehnyt. Toukokuun alussa muistettiin Kansalaistoimikunnan sihteerii sormenjälkitutkimuksella. Y.m. Y.m. Näin suhtautui hallitusvalta rauhantyyöhön. Mutta fascistit pääsivät kaappausyhtyksestään miltei rangaistuksetta. Kokousten häiritsemiseen ei puututtu lainkaan.

Hyökkäysten vaikutus.

On luonnollista, että vaikkakin rauhantahto kansassamme on niin voimakas, ettei sitä voimakeinoilla voida tukahuttaa, monet hyökkäykset kuitenkin vaikuttavat lamauttavasti rauhantyyntekijäin työtarmoon. Jos hallitusvalta olisi suhtautunut rauhantyyöhön edes puolueettomasti, eivät vaikeudet olisi olleet kovin suuret. Nyt se sitä tahallisesti vaikeutti.

Juuri silloin kuin rauhanliike Suomessa oli kovimman vainon alaisena, käytiin Abessiiniassa ratkaisevia taisteluja. Kansainliitto olisi tarvinnut kaikkialta kaikkein voimakaimman tuen pystyäkseen torjumaan hyökkääjän aikomukset. Maaliskuun alussa oli tapahtunut toinen törkeä kansainvälisen oikeuden loukkaus: Hitler oli miehittänyt Reinin-alueen ja rikkonut siten Locarnon sopimuksen. Ponnistelut rauhan ja kansainvälisen oikeuden puolesta olisi pitänyt kaksinkertaistaa. Jos nyt epäonnistutaan näihin kahteen tapaukseen nähden, jolleivät kansanjoukot ja valtiot osoita niin aktiivista rauhantahtoa, että se pakottaa kaikki hyökkääjät perääntymään, silloin voi uusia hyökkäyksiä odottaa milloin tahansa ja missä tahansa. Uutta suursotaa voidaan silloin pelätä alkavaksi. Jokainen, joka on yrittänyt vaikeuttaa kansojen rauhantahdon esillepääsyä, on silloin siihen syypää. Sentähden myös Suomen kansan katse nyt vaalien lähestyessä kohdistuu ankarana nykyiseen hallitukseen.

Tammikuun puolivälissä oli lehdissä julkaistuna sosiaali-demokraattisen puolueitoimikunnan julkilausuma, jossa kehoitettiin välttämään yhteistoimintaa Sotaa vastustavan kansalaistoimikunnan kanssa. Vähän myöhemmin oli myös Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto antanut saman-

suuntaisen julkilausuman. Näillä molemmilla oli suuri vaikutus toimikunnan työmahdollisuuksiin, koska suuri osa sen jäsenistä oli sosialidemokraattisen polueen jäseniä. Joskaan ei heitä vaadittu toimikunnasta eroamaan, ei kuitenkaan edustajakokouksen koollekutsuminen näyttänyt toistaiseksi käyvän päinsä.

Maaliskuun 15. pnä oli Rauhaa Kohti lehdessä seuraava uutinen: »Sotaa vastustava kansalaistoimikunta, jolla tilapäisen kansalaiskokouksen asettamana oli määrätty toimintaohjelma herättää harrastusta ja kansalaistoimintaa rauhantyön hyväksi, tulee nyt lopettamaan toimintansa. Yhtymällä Rauhantyön yhteiskomitean julkilausumaan se alleviivaa vielä kerran kansalaisten omakohtaisen rauhantyön tarpeellisuutta . . . Sotaa vastustava kansalaistoimikunta kehottaa kansalaisia ja järjestöjä jatkamaan rauhanvalistustyötä täysin tietoisena siitä, että se edelleenkin on perin tarpeellista.»

Uutisessa on pieni epätarkkuus. Toimikunta ei ole lopettanut toimintaansa. Ainoastaan sen koollekutsuminen on kohdannut vaikeuksia. Näihin vaikeuksiin on osaltaan syyppää juuri »virallisen tahon» aiheuttama rauhantyöntekijäin turvattomuudentunne ja osaltaan taantumuksen häikäilemätön painostus. Antaessaan yhteisen julkilausuman Rauhantyön Yhteiskomitean kanssa, johon kuuluu joitakin suurempia keskusjärjestöjä, se on osoittanut täysin kannattavansa tämän komitean työskentelyä, mutta ei ole silti pitänyt omaa toimintaansa tarpeettomana.

Sensijaan on uutisessa täysin oikein korostettu jatkuvan rauhantyön tarpeellisuutta. Koko sinä puolivuotiskautena, jolloin Kansalaistoimikunta oli toiminnassa, ei sodanvaara ole pienentynyt. Edelleenkin tarvitaan kaikki voimat rauhan turvaamiseen. Joukkoliikettä on tehostettava.

Mualla maailmassa nouseekin rauhanliike parhaillaan ennennäkemättömään voimaan. Tuskin on maailman nuoriso suurkonferenssillaan Brysselissä osoittanut järkkymättömän rauhantahtonsa, kun jo ryhdytään valmistamaan uutta vielä mahtavampaa kokousta Geneveen, Kansainliiton jalkojen juureen. Länsimaisen kulttuurin jaloimmat henget ovat tämän liikkeen johdossa: Robert Cecil, Gilbert Murray, Selma Lagerlöf, Romain Rolland . . . Kaikkiällä nousee yhä voimakkaampana huuto: Rauhan täytyy olla jakamaton, kollektiivinen turvallisuus on saatettava voimaan, kansojen täytyy pakottaa hallitsijansa työhön rauhan puolesta, hyökkääjät on eristettävä, kansainliiton peruskirjasta on pidettävä kiinni! Ei koskaan enää sotaa!

Meillä on suuria vastuksia edessämme. Meidän hallituksemme on osoittanut, että se ei kuulu rauhanliikkeen ystäviin. Miten me voimme selviytyä tästä vastuksesta?

Vaaleihin.

Me lähestymme nyt vaaleja. Niissä pitäisi määrätä kolmeksi vuodeksi eteenpäin, kuinka maata on hallittava. Niissä tulee myös määrättäväksi, rauhan vai sodanko voimat pääsevät valtaan. Suomen kansa on osoittanut olevansa valmis taistelemaan rauhan puolesta. Jos se saa hallituksen joka taistelee sen kanssa, eikä sitä vastaan, sen rauhantahtoa ei mikään voi vastustaa. Meidän kaikkien on tehtävä työtä rauhanvoimien vaalivoiton hyväksi.

**Fascismia, sotaa ja kaikkia rauhantyön vihollisia vastaan!
Rauhan, vapuden, sivistyksen ja edistyksen puolesta!**

Kaisu-Mirjami Rydberg:

Naiset, kodit ja rauhantyö.

»Suomen Sosialidemokraatin» lasten osaston toimittajana olen jo parin vuoden ajan joutunut pohtimaan rauhantyön tavattoman suurta merkitystä äidin, lasten ja kodin näkökulmasta. Ja mielestäni juuri kodin pitää olla lapsen ensimmäisenä kouluna rauhanopetuksessa, äidin ensimmäisenä opettajana, joka juurruttaa lapsen mieleen ihmisrakkauten, rauhanrakkauten ja sodanvastaisen ajattelun alkeet.

Yksinkertaisinkin äiti reagoi voimakkaasti, kun hän havaitsee sodan kummituksen pyrkivän lastensa maailmaan ja kotipiiriinsä. Hyvin tyypillisenä esimerkkinä tästä lainaan aikaisemmin »Toveritar»-lehdessä julkaisemani kirjeen, yhden niistä lukuisista kirjeistä, joita lasten vanhemmat ovat minulle lähettäneet. Sen on kirjoittanut muuan tamperelainen työläisäiti, joka aloittaa kirjeensä toivomuksella, että »mitä mahdollisimman moni lasten äiti saa sen nähdä». Kirjeeseensä hän sai aiheen eräästä meikäläisissä taantumus- ja fascistilehdissä kierrelleestä kehoituksesta kansakoulujemme oppilaille: kunkin lapsen olisi luovutettava 3 markkaa sotilaslentokoneen hankkimiseksi armeijalle. Vetoamus oli kirjoitettu erään itärajan lähellä sijaitsevan kansakoulun oppilaiden nimissä, mutta rivien takaa saattoi selvästi kuulla aikaihminen sanelun. Tuo tamperelainen äiti kirjoitti sen johdosta:

»Kyllä pitää olla lapsiraukoilla johtajat, että näin heitä kädestä pitäin ohjataan sotaharrastukseen ajattelemaan lentokoneita kun heittää pommia, ja muita hirveitä sota-aseita, niinkuin ei jo muutenkin valtio uhraisi kalliita miljoonia sota-aseisiin, vaikka leipää ei riitä joka suuhun. Jos tietäisitte, kuinka monta perhettä täälläpäin Suomeakin melkein

näkee nälkää. Lehestä luimme suuren perheen äidistä, joka keuhkotautiin ja onnettomuuteen sortui yksinään puutteen keskellä, siinä pienet lapset ympärillä, kaikkein pienin rintaa imemässä kuolleesta äidistään. Kun näin kauheita kurjuuden kuvia kuuluu, niin sydämettömiä täytyy olla opettajien, jotka ei osaa lapsilleen antaa parempaa oppia kuin että lentokoneisiin pitäisi ruveta kokoamaan rahoja. Me täällä kysymme, että leipää vai lentokoneita Suomen kansa tarvitsee? Jos tietäisitte opettajat, miten on kurjat palkat Suomen kansan työläisillä, ne kun metsätoissa, monessa tehtaassa taikka varatoissa ovat, saavat sen verran että kunnan täytyy antaa köyhäinapua ja suuret perheet ryysyissä, lapsilla ei monta kertaa leipäpalaa. . . . Tuttavalta kuulin, joka oli metsätoissa pohjoisessa, kuinka siellä rajaseuduilla on tölleissä laapset iloksen alastomina, kengittä, vaatteitta. Niille onnettomille, jos joku opettaja panisi lapset kouluissa kokoamaan 3 mk. henkeen, niin sillä rahalla moni suu saa ruokaa ja vaatetta lentokoneen hinnalla. . . . Sellaista opetusta (sotakiihoitusta vastaan) pitäisi antaa lapsille kansakoulussa, niin heistä kasvaisi kunnan ihmisiä, jotka kärsivää kansaa ymmärtää ja tahtoo auttaa.»

Ja vähän sen jälkeen, kun täällä oli paljastettu useiden »Sinimusta»-järjestöjen jäsenten osallistuminen Viron kumoushankkeeseen, eräs toinen työläisäiti kirjoitti minulle:

»Kun olen lukenut lehdistä, minkälaisia ihanteita lapset voivat saada lapualaisten nuorisojärjestöiltä, jotka saavat toimia kouluissakin, ja joissa on pappeja ja opettajia johdossa, niin minä olen aivan hädässä. Sellaista oppia sinimustat saarnaa, että pian on jo lapsi lyömässä aseella vanhempaansa.»

Sosialidemokraattisen työläisnaisliiton tunnukseen »Sosialismi on vietävä koteihin» liittyy läheisesti tunnus »Koti on rauhantyön ensimmäinen koulu». Sosialidemokraattiset järjestöt ovat puolueen ohjelman mukaisesti samalla rauhajärjestöjä, ja siksi toivoisi yhä useamman kansalaisen, nimenomaan naisten, liittyvän mukaan laajentamaan ja tehostamaan niiden toimesta jo tehtävää rauhantyötä nimenomaan kotien ja kasvattajien piirissä.

Työkenttä on laaja:

Tarvitaan rauhantyötä selvittävää pedagogista ja kaunokirjallista kirjallisuutta äitejä, kasvattajia ja lapsia varten.

Tarvitaan rauhantyötä selvittäviä esitelmiä ja luentoja.

Tarvitaan yhä voimistuvaa yleistä mielipidettä, joka vaatii koululasten ja nuorison keskuudessa maanpuolustusopetuksen nimellä tai fascististen nuorisojärjestöjen toimesta tehtävän militarismin kylvön lopettamista ja sodanvastaisen ideologian soveltamista kouluopetukseen samalla tavoin kuin useissa sivistysmaissa.

Vahvistamalla Suomen suurimman puolueen, sosiaalidemokraattisen puolueen, voimaa eduskunnassa, voidaan tehokkaimmin valmistaa mahdollisuudet mm. edellä mainitsemieni tärkeiden rauhantyökysymysten hedelmälliselle käsitteilylle ja toteuttamiselle. Sillä vain vapaissa kansanvaltaisissa olosuhteissa tuloksellinen rauhantyö on mahdollista.

Rauhan puolesta

sotaa vastaan!

Pyydämme niitä henkilöitä, joille tätä kirjasta on lähetetty useampia kappaleita, ystävällisesti toimittamaan ne myydyiksi ja tilitämään ne osotteella Elvi Sinervo Saariniemenkadun 1 C 54. Samalla osoitteella saa kirjasia tarpeen vaatiessa lisää.

Helsinki 1936. Kirjapaino-Oy. Sana

